

KATHOLISCHE
HOCHSCHULE FREIBURG

CATHOLIC UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES FREIBURG

Koncepty a metody sociální práce v Německu

Prof. Dr. Jürgen Sehrig

06.03.2020

Sociální práce jako lidskoprávní profese

- Základy emancipačního porozumění sociální práci
- Evropská úmluva o lidských právech
- Sociální práce jako „lidskoprávní profese“ (Silvia Staub-Bernasconi)

Sociální práce ve službě prosazování lidských práv znamená:

- Angažmá *pro* a zároveň s potřebnými (Betroffene = postižený/zasažený)
- nikoliv ve službě vrchnostensky uskutečňované péče, nýbrž jako partnerská iniciativa a uskutečňování podpory pro zvýšení šancí na zapojení do sociálního systému

Staub-Bernasconi 2018

Emancipační porozumění sociální práci

Důsledky pro praxi sociální práce jsou

- Partnerské postoje vůči klientům, přijetí role sociálního pracovníka jako uschopňujícího podporovatele (také v nařízeném kontextu)
- Orientace na zdroje a empowerment (zmocnění)
- Práce na sociálním síťování (Soziale Netzwerkarbeit)
- Inkluze, aby byl novým a cizím způsobům života dán ve společnosti prostor
- Nízkoprahovost v pomoci jako solidární pohled na odvrácenou stranu společnosti
- Ochrana důvěry: Transparentnost v dialogu a potřebnými, mlčenlivost navenek, v mnoha případech i v administrativní sociální práci

Koncepty jednání v sociální práci

Orientace na všední a životní světy

- “zaujaté“ prožívání, vysvětlování, zvládání

Orientace na zdroje

- Posilování, síťování, participace

Nízkoprahovost

- Bezpodmínečný přístup k pomoci

Orientace na sociální prostor

- sociální prostředí, prostory činnosti, místní životní podmínky

Orientace na management

- Pohled na financovatelnost, udržitelnost, výstupy a výsledky sociální práce

Orientace na zdroje:

Základní postoj zmocnění (empowerment)

Při zmocňujících procesech jde vždy o získání schopnosti jednat vzhledem k existujícím zdrojům a kompetencím

Zmocnění (empowerment) není chápáno jako metoda, nýbrž reprezentuje profesionální postoj. Ten se projevuje změnou perspektivy:

- Od orientace na nedostatky k podpoře silných stránek
- Od jednorázové podpory k posilování individuů ve skupinách a v politickém kontextu
- Od práce postavené na vztahu k podpoře rozvoje sociálních sítí

Herriger 2014

4 roviny zmocňující praxe

1. Individuální rovina

Mobilizace, aranžmá a propojení každodenních zdrojů skrze metody case management a případové sociální práce.

2. Rovina sociálních sítí

Budování, další rozvoj a podporující doprovázení podpůrných sítí a sítí životních světů

3. Instituční rovina

Reforma poskytovatelů sociálních služeb a administrativy sociální péče ve smyslu otevření pro občanskou participaci a účast postižených (Betroffene = postižený/zasažený)

4. (Místní) politická rovina

Rozvoj participativních postupů, občanských poradních sborů, komisí obecních úřadů apod., které dají občanům možnost utvářet v roli „expertů na vlastní záležitosti“ svůj sociální prostor

Konzept jednání zaměřeného na sociální prostor

Koncept: Zaměření na bydlení místo na individuum

*„Zasíťování dělá z bydlení jednající komunitu“
(Oelschlägel)*

Cíl: Zlepšení životních podmínek

Metody: Poradenství, skupinová práce, politická práce, sociální výzkum, analýza sociálního prostoru, sociální síťování, moderace skupin

Příklady: Mediace, kulaté stoly, občanská fóra, dotazování, analýza sociálního prostoru, projektová práce, komunální konference, World-Café, dílny budoucnosti

Galjuske 2013:300-316

Konzept jednání zaměřeného na sociální prostor

Role sociální práce:

- Odborníci na sociální práci profesionálně (plánovaně, kontrolovatelně, systematicky...) nasazují cílené podněty, podporu, poradenství a koordinaci, aby podpořili proces aktivizace
- Sociální pracovník jako manažer sociálních služeb, katalyzátor, pozorovatel, informátor, trenér, kritik, provokatér, podněcovač, prostředník, obětní beránek, ...

Kricheldorf et al: Im Projekt hat sich unglaublich viel getan, KH Freiburg, o.J., S. 45

Case management: Charakteristika

Case management vznikl uprostřed 70. let v USA. Výchozím bodem byla pohospitalizační a ambulantní péče o psychicky nemocné v kontextu komunitní psychiatrie.

Cíle case managementu

- Podporovat schopnost klientů přijímat sociální služby
- Propojit profesionální, sociální a osobní zdroje
- Dosáhnout co největší eficiency v procesu pomoci

Case management organizuje pomoc, sám ji ale jen málo zajišťuje – na rozdíl o klasické případové sociální práce

Sociální pracovník má v ideálním případě trvalou odpovědnost za jednotlivé případy ve více funkcích

Case management: Funkce

Funkce Gate-Keeper:

Nasazení prostředků s ohledem na potřebnost, nárokovatelnost péče a redukci nákladů

- *Kontrola eficeience (správná věc...) a efektivity (...správně udělaná)*

Funkce makléře:

Nezávislost při zprostředkování a poskytování péče od různých poskytovatelů, efektivní koordinace pomoci

- *Sociální síťování*

Funkce advokátní:

Zastupování zájmů klienta na způsob obhájce, identifikace poptávky po péči, podpora a uschopnění klienta k přijetí péče

- *Empowerment*

Sociální síťování

Sociální síťování cílí na stabilizaci a budování nedostačujících nebo křehkých sociálních sítí, ve kterých žijí klienti, resp. na identifikaci a využití existujících potenciálů v takových sítích

Mj. to zahrnuje:

- Analýzu sítí a jejich zdrojů
- Posilování existujících sítí
- Vytváření nových sítí
- Prověření sítí s ohledem na jejich hustotu a únosnost
- Propojení pomocí a pomáhajících systému

Galuske 2013: 330-339

Kricheldorff et al: Im Projekt hat sich unglaublich viel getan, KH Freiburg, o.J., S. 58

Pečující komunita: Eichstetten am Kaiserstuhl

Cíl: Vytvoření občanského společenství, aby mohly být v obci přijaty různorodé sociální úkoly a výzvy a vybudovány struktury pro podporu potřebných občanů

Nabídka pomoci s hospodařením v domácnosti, pečovatelské a ošetrovatelské pomoci, pomoci v domácnosti, péče o děti, rozvoz obědů, školka a základní škola

Spolupracující partneři: Sociální služby, pečovatelské služby, občanská poradna, integrační kavárna, pečovatelské spolubydlení

<https://www.buergergemeinschaft-eichstetten.de/site/buergergemeinschaft.html>

Dělená zodpovědnost: Domov Lukas Freiburg

Cíl: Zajištění spoluúčasti, doprovázení a péče poskytované obyvatelům s ohledem na bydlení a zaměření na životní světy

Nabídka: Příbuzní, přátelé a dobrovolníci pracují společně s profesionály na budování a provozu spolubydlení ve skupinách

Spolupracující partneři: Sociální služby, pečovatelské služby, církevní zřizovatel, občanské spolky, hospicové skupiny, ad.

<http://www.haus-lukas.info/Betreuungsform/Geteilte-Verantwortung/>

Literatura

- Becker, Martin: Handlungsfeld Soziale Arbeit in Gemeinwesen. In: Kricheldorf, Cornelia/Becker, Martin/Schwab, Jürgen E. (Hrsg.): Handlungsfeldorientierung in der Sozialen Arbeit, Stuttgart: Kohlhammer 2012, S. 178-200
- Conen, Marie-Luise: „Unfreiwilligkeit“ – ein Lösungsverhalten. Zwangskontexte und systemische Therapie und Beratung. Familiendynamik 3/1999, S. 282–297
- Galuske, Michael: Methoden der Sozialen Arbeit; Weinheim/Basel: Beltz Juventa, 10. Auflage 2013
- Herriger, Norbert: Empowerment in der Sozialen Arbeit, Stuttgart: Kohlhammer, 5. Auflage 2014
- Miller, William R./Rollnick, Stephen: Motivierende Gesprächsführung, Freiburg, 3. Auflage 2009
- Staub-Bernasconi, Silvia: Soziale Arbeit als Handlungswissenschaft; Opladen/Toronto: UTB, 2. Auflage 2018
- Steckelberg, Claudia: Niederschwelligkeit als Handlungskonzept Sozialer Arbeit, Soziale Arbeit 12/2016, S. 449-455

Kazuistika

Pracujete jako školní sociální pracovník na ZŠS

Jedno za dětí propadá kvůli stálému napětí častým atakám strachu a výbuchům agrese. Dítě žije v šestičlenné domácnosti. Rodina uprchla z válečného regionu a žije nyní ve shromažďovacím bydlení pro žadatele o azyl. Rodiče se doposud chovají nedůvěřivě a odmítavě vůči vašim pokusům a nabídkám pomoci.

Při výuce vaření dítě nenadále zaútočilo na spolužáka kuchyňským nožem.

Kazuistika: Kladené otázky

1. Jak budete vysvětlovat chování dítěte. Jak do něj začleníte odmítavé postoje rodičům, které vůči vám mají?
2. Jaká opatření pro dítě a/nebo celou rodinu považujete za smysluplná?
3. Vždy přitom prosím zvažte, jaké výhody a nevýhody navrhaná opatření mají. Zdůvodněte prosím, v jaké míře zde budete intervenovat spíše pomocí nebo kontrolou.